

Johan Debruyne, Schrijver-kunstkriticus.

Fragment uit de tekst naar aanleiding van een atelierbezoek bij Bruno Mertens

Dag na dag werkt BRUNO MERTENS aan zijn artistieke bevrijding

KUNST WARS VAN DOGMA'S EN VERWACHTINGEN

Ik heb vandaag afspraak met een kunstenaar die de materie niet obsessief naar zijn vaardige hand wil zeten, maar ze veeleer wil bevrijden. Die ze haar weg laat gaan. Die het ontstaansproces begeleidt en dat toch tijdig een halt weet toe te roepen. De ongewilde keuze voor een bijzondere, avontuurlijke werkwijze die wel met een zekere regelmaat uitmondt in een wonderbaarlijke symbiose. In iets wat niet "gemaakt" lijkt, maar uit zichzelf lijkt ontstaan. Nogal wat "werk" wordt ten huize Mertens "vernietigd", maar wat blijft of als het ware uit zijn as herrijst draagt iets wonderlijks in zich.

DE ZIEL GEVRIJWAARD

Bruno Mertens heeft amper vat op wat hij artistiek doet ontstaan. Niet verwonderlijk: de man maakt werk zoals het leven zelf of op zijn minst zoals dat leven doorgaans "loopt": het kronkelt en het kruipt, het slaat onverwachte wegen in, scheurt en verwondt zich, kraakt in zijn voegen. De kunstenaar zal het allemaal helen, wel op zijn geheel eigen manier. Aan de ziel raakt hij niet: altijd zijn er gaten en spleten. Vluchtwegen.

Ik neem plaats aan de eettafel in de woonkamer en zit een wijle gebiologeerd te kijken naar een amalgaam kleuren aan de muur, een grillig en korzellig oppervlak met barsten en twee gaten. De jongen in mij die toch altijd hunkert naar verhalen en vormen die hij van ergens kent ziet er een soort primitief masker in. Een bijzonder werk. Heel authentiek. Het heet "I see future" en het intrigeert me mateloos. Ik zal er nog vaak naar terugkijken. Op een basis van vinyl hebben zich talloze lagen acryl vastgezet. Hier spreekt aangesterkte verweerdheid uit, maar ook heling. Er zit verleden in verzonken.

Op de grond liggen vormen die qua materie overduidelijk tot dezelfde artistieke familie behoren, maar de vormen zijn grilliger en appelleren minder direct aan herkenbare vormen. Ik herken weinig. Het lijken veeleer slordig uit een dikke muur gekapte stukken. Telkens is er een of zijn er meerdere openingen. Ze zijn niet uit de muur gehaald, maar laag voor laag opgebouwd: acryl of vinyl en daar bovenop talloze lagen acrylverf. Ze liggen te drogen. Hard te worden. Zoals dat gaat met huizen die uit leem zijn opgetrokken. Huis? De gaten zijn ramen, neem ik me voor. Zonder uitzondering worden dit in hun eenvoud en ruwheid "warme", kleurrijke plekken waarachter je schuilen kan. Schilden ook. Tegen een wereld die op hol is geslagen. Mertens verft, snijdt, hamert en bouwt en heeft lak aan de soort esthetiek waardoor vele kunstenaars zich laten knechten. Hij weet niet waartoe zijn scheppen met de materie leidt, maar toch is er altijd iets wat appelleert aan een hoofd of een huis. Altijd is er een uitweg.

Na enige tijd doorloop ik het hele huis en bekijk werk dat hij de voorbije decennia heeft gecreëerd. Aanvankelijk keurig en strak in het frame of een geometrische vorm, zoals dat nogal eens hoort voor kunstwerken die willen verleiden tot een plek in de doorsnee-woonkamer: compromissen sluitend werk waarvoor op de academie de basis werd gelegd. Vakkundig. Mooi. Af. Daar heeft Mertens nu schoon genoeg van.

Bruno Mertens is grafisch geschoold en bekwaamde zich ook in de kunst van de keramiek. Ik stel vast dat de verf vandaag zijn klei is geworden.

Ik begin zijn oeuvre stilletjes aan te vatten. Bruno Mertens bouwt met verf, knutselt dingen bij elkaar (de spijkers mag je zien) en assembleert stoffen of resten van stof met ijzerdraad. Dit laatste doet hij op een heel gevarieerde manier.

Er komt geen lijm bij te pas. Mertens knoopt. Hiervoor vormt het kleine atelier geen rem. Als zijn elementen met engelengeduld af zijn geraakt, kan hij er een spel mee spelen. Voorts zijn er de dikkere kronkels, die zich ineem krullen en weer strekken als waren het slangen. Het zijn zoekers. In hun ongedwongen niet-voorbedachtheid hebben ze iets unieks. Ik vraag me af hoe het met de kleuren zit. Hier speelt hij met nuances en grote contrasten.

Bruno Mertens creëert bijzondere vormen die al doende ontstaan en waar hij eigenlijk amper vat op heeft. Het spreekt voor zich dat zijn opgedane academische kennis en de vaardigheid die hij al decennia lang in de vingers heeft, ongemerkt ook hun rol hebben gespeeld.

Johan Debruyne, 2 augustus 2023